

مرکز مجاز امام صادق علیه السلام

اصول فقه (مظفر)

ادله حجیت اجماع

جلسه ۳۴۵

استاد شفیعی

خلاصه مسلک اول و دوم در مورد حجیت اجماع

۱. کتاب: تمسک به آیه «سبیل المومنین».

دفع توهّم: مخالفت بعضی با استظهار از این آیه دلیل بر دفع این استدلال است.

۲. سنت: تمسک به روایت «لا تجتمع امتی علی الخطاء».

دفع توهّم: حصول اتفاق جمیع امت در غیر ضروریات دینی، بعید به نظر می‌رسد.

استدلال مسلک سوم (عقل) در مورد حجیت اجماع

وقتی صحابه پیامبر ﷺ با آن عظمت و زهد، در مسأله‌ای اتفاق نظر پیدا کردند و ردعی هم وارد نشده، معلوم

می‌شود که عقلاً محال است این اجماع، خلاف واقع بوده باشد.

توضیح مسلک سوم:

اگر کثیری از صحابه با قاطعیت، حکمی را بیان کردند، در حالی که نسبت به صحت مستند آن حکم قاطع

بودند، پس مستحیل است که این قطع جمع کثیری از قاطعین، مخالف واقع بوده باشد، لذا به حکم عقل،

اجماع آنان مطابق با واقع خواهد بود.

دفع این استدلال و توهّم:

در مورد منشاء چنین اجماعی، احتمالاتی وجود دارد:

در رساله‌های امام صادق (ع)

انفعالات نفسانی. غفلت مجمعین. عقیده باطله.
اشتباه مجمعین. غلط مجمعین.

با وجود چنین احتمالاتی دیگر نمی‌توان قائل به اعتبار چنین اجماعی شد، اگر چه عده‌ی کثیری بر آن

ImamSadiq.tv . اتفاق نظر داشته باشند، زیرا گفته اند: اذا جاء الاحتمال بطل الاستدلال.

اجماع، زمانی دارای حجیت است که کاشف از قول معصوم علیه السلام باشد و چنین اجماعی است که از طرق
تحصیل سنت می‌باشد.

شبهه: در مورد تواتر نیز این احتمالات محتمل است، پس چرا در آنجا تواتر حجت است؟

جواب: در تواتر نیز همین سخن است که، زمانی تواتر موجب علم و قطع می‌شود که عدم مدخلیت
احتمالات مذکور در تحقق اجماع، محرز باشد.

سوال :

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

مگر امکان دارد امت بر یک مساله اشتباه و غلط، اتفاق نظر پیدا کنند؟

جواب : بله منشاء این اجماع، احتمالات عدیده‌ای است من جمله:

غفلت؛ عادت اشتباه؛ عقیده فاسده؛ اکراه و اجبار؛ و....

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv